

Передплата

на «РУСЛАНА» вносять:

в Австрії:

на цілий рік . . . 20 кор.
на пів року . . . 10 кор.
на чверть року . . . 5 кор.
на місяць . . . 1-70 кор.

За границею:

на цілий рік . . . 16 рублів
або 36 франків
на пів року . . . 8 рублів
або 18 франків

Поодинокое число по 10 сот.

РУСЛАН

«Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дні крім неділі і руских свята о 5½ год. пополудні.

Редакция, адміністрация і експедиция «Руслана» під ч. I. пл. Домбровского (Хорунщини). Експедиция місцева в Агенції Соколовского в пасажі Гавсмана.

Рукописи звертає силіше на попереднє застереженє.

Рекламації неопечатані є вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по ціні 20 с. від стрічки, а в «Надісланім» 40 с. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 сот. від стрічки.

АНАТОЛЬ ВАХНЯНИН

Матеріяли до політики Русинів від часу так званої „нової ери“*)

Між паперами пок. Анатолія Вахнянина найдено цілу збірку політичних заміток. Покійний мав звичай записувати на всіх політичних зборах народовців промови бесідників, що декому вельми не подобало ся. А писав він вельми скоро і умів схопити майже дословно виголошені промови, так що записки сї виходили неначе стенограми. Нераз отже по кількох літах пригадував він людям їх власні слова, щоби виказати, як мало було в наших передових людей послідовности в діланю, як скоро зневірювали ся они в свої пляни головню тому, що уміли піддавати пляни, але не хотіли до їх переведеня приложити рук і праці. Се була й головна прич на наших неудах в політиці від перших хвиль політичного життя народовців аж по нинішню днину. Записки

*) Пригадуємо, що назву „нової ери“ сему напрямови політики рускої від 25 го листопада 1890 (себ то заяви п. Романчука надав в статі з тої нагоди написаній в „Ділі“ редактор п. Іван Белей і з того часу прихильників сєї політики звали новоерястами. — Ред. Русл.

Анатолія Вахнянина починають ся від 80 років XIX віку. Деякі писані олівцем і нині їх не легко відчитати. Інші, що відносять ся до „нової ери“, писані чорнилом, декуди в двох редакциях, які взаїмно себе доповнюють. З двох редакцій укладаємо одну, причім, окрім стилевих, інших змін не робимо. Після печатного оголошеня перейдуть сї записки на власність митрополитального архіву у Львові.

Загально відомо, що в 1895 році видав Покійний брошуру п. з. «Руска справа въ рокахъ 1891—1894», в якій піддав річевій критиці діяльність руских послів в державній раді, основуючись головню на стенографічних протоколах з заїдань парламенту і клубових ухвалях. Записки, які подаємо друком, значно доповнюють наведену брошуру, бо характеризують нам погляди людей в ріжних часах, висловлені на довірочних зборах народовців. Нині довірочність устала і не має ціли, тому оповіщуємо записки пок. Ан. Вахнянина, як цікавий причинок до історії нашого політичного життя, від т. зв. «нової ери». Без записок Вахнянина не одна цікава подробиця, важна для характеристики нашого політичного життя і сї діячів пропала би безповоротно а сї записки причинять ся неперечно дуже значно до проясненя т. зв. опортуністичної політики кінця XIX і почину XX столітя і викажуть наглядно, як не-

справедливо і безосновно головних учасників сєї політики пятавано «зрадниками руского народу». Крім того впевнить ся наша суспільність на основі сих записок, в порівнаню з деякими давнішими публікациями, як мало у нас ще політичного вишколеня і як задлятого в значній часті безвислідно марніють, або не осягають бажаного висліду змаганя тих одиниць, що головню мали участь в політичній діяльності. Впрочім нехай самі записки Ан. Вахнянина про себе говорять.

Редакция „Руслана“.

Вступ.¹⁾

I.

Три дні по відкритю осінньої сесії сойму краєвого в 1890 році заявив намісник Галичини, гр. Бадені, рускому послови соймовому, Телишевскому, що правительство австрійске радо піддержити змаганя Русинів до культурного і національного їх розвою, наколи заступники конституційні народу руского стануть ясно і рішучо на становиску патриотично-австрійским та наколи увільнять ся від елементів, ворожих інтересам держави.

Средства до згаданого розвою одержать Русини з рук правительства постепенно.

¹⁾ Сей вступ ширше розведений в „Руск-ій справі“ стр. 1—11. — Ред. Русл.

До родословної фєдьковича.

(Замітка для біографів поета).

Подав

Др. Богдан Барвіньский.

Ще 1888 р. писав Григорій Григорівич (Цеглинський) з нагоди смерти Осипа Федьковича: «Осип Федькович — бо се власною силою і власною заслугою здобуте імя поета, — являєсь сучасним справдішню тайною. Тайною єго рід, тайною єго житє, тайною по части і єго пісня» (Зоря 1888, ч. 2, ст. 33). Тож яко велику заслугу треба почислити п. Романови Закляньскому, який в своїй брошурі „Чи можна Федьковича Косованом звати?“ і недавно в записках з прогульки на Буковину п. з. «За слідами Федьковича» (Літ.-Науков. Вістник 1905) прояснив остаточно сю тайну.

Всім біографам Федьковича знане було єго шляхоцке походженє по батькови; нині факт сєй, завдяки п. Закляньскому, стверджений документально, так, що «Косованцину» д-ра Колесси приходиться ся вважати яко пусту фантазію. Одначе чогось близшого про рід Федьковичів біографи поета не подають. Ся моя замітка має проте на ціли звернути увагу людей, які займають ся житєм бу-

ковинського поета, на слідуочу цікаву звістку, яка заохотить може кого занятися дослідженєм родословної Осипа Федьковича.

К. Łódz i a-C z a g n i e s k i в своїм гербарі „Herbarz Polski“ т. I. (Gniezno 1875—1881) ст. 512—513, подаючи родословню родини. «Fedkowicz Sielicz, h. Jastrzębiec», так пише при кінци свого артикулу: «Do tegoż domu należą, lubo bliższego połączenia nie znamy: Józef Fedkowicz, poeta w ukraińskiem narzeczu (obacz «Kłosy» z r. 1874) ten osiadł między Góralami w Karpatach». Родина Федьковичів звала ся первісно „Хведковичами“ (так зове її Niesiecki), пізнійше, як се видно з привілею короля Августа II для Михайла Федьковича, овруцкогo городничого, писала ся «Федковичами». Протоплястом роду Федьковичів був Іван Хведкович, смоленський конюший. Єго потомок Гарасим мав дідичну маєтність Волкове Село в миньскім воєводстві, від чого пішов придомок сєї родини «Sielicz». Сей Гарасим оженив ся з Волківною і мав двох синів: Остафія Константина і Теодора. Перший з них служив в запорожскім війську за гетьманованя Виговского, відзначив ся хоробростию в ріжних битвах і в нагороду за се дістав за згодою сойму і короля 1659 р. село

Шендерівку в користиньскім старостві (Vol. Leg. fol. 304 і 307); був також делегатом від запорожских козаків на варшавский сойм для зложеня королеви і Речипосполитій присяги вірности 1659 р. (Vol. Leg. род. 307 т. 4 вид. петерб).

Нас обходить більше другий син Гарасима, Теодор, від якого, колиб не деякі трудности, можна би вивести поета Осипа Федьковича. Сей Теодор, співвласник Волкового села, ожениний з Анною Ташликівною, мав дочку Олену за Меленцким і трех синів: Максиміліяна, оженоного з Марією Хондзиньскою, Івана, оженоного з Дрочиньскою і Михайла, оженоного з Пракседою Івановскою. Син Михайла, Тома, ожениний з Остафенскою, мав двох синів: Івана і Михайла, які осіли в Галичині. Деякі потомки Остафія Константина осіли в Німеччині, деякі є до нині в Росії). Числячи після сєго, що брат Теодора, Остафій Константин, виступає 1659 р., сей Теодор мусів жити рівнож в 2-ій пол. XVII ст. Син Теодора, Михайло, міг уродити ся тодіж, а жити міг ще в 1-шій пол. XVIII ст. Мабуть є він ідентичний зі згаданим висше овруцким городничим за часів Августа II. Син Михайла, а внук Теодора, Тома, міг уродити ся в 1 шій пол. XVIII ст., а жити міг ще в

В справі тій конферував пос. Телишевський в часі сесії соймової в 1890 р. чотири рази з гр. Баденім, а о успіхах переговорів своїх повідомляв правильно двох товаришів соймових, послів Романчука і Січинського. До послідних конференцій покликано окрім пос. Телишевського ще митрополита Сембратовича, пос. Мандичевского та заступників „Народної Ради“, д-ра Александра Огоновського і д-ра Костя Левицького²⁾.

В часі сих конференцій підносив пос. Телишевський бажання Русинів і о скільки він сам пізнійше (бо аж 4 цвітня 1892 р.) подав їх до відомости ширшому кружкови людей, бажання ті заключались в таких точках:

- 1) Зміна системи правительственої супротив Русинів і поміч правительства в політичнім, культурнім та національнім розвою Русинів.
- 2) Повний утравізм в семінариях учительських.
- 3) На разі одна (трета) гімназія руска у всхідній Галичині.
- 4) Одна семінарія учительська у всхідній Галичині переважно з характером руским, але утравістична.
- 5) Рускі школи вправ при семінариях учительських.
- 6) Катедра історії рускої на університеті львівським.
- 7) Рускі напси на всіх урядах у всхідній Галичині.
- 8) Руска переписка властей з рускими сторонами.
- 9) Рівноуправнене язикове.
- 10) Відповідна репрезентация в тілах законодавчих.
- 11) Руский урядник в міністерстві просвіти.
- 12) Поворот урядників-Русинів з Мазурщини на Русь.

Пос. Романчук, довідавшись о переговорах пос. Телишевського з краєвим правительством і згодившись вповні на проєкт правительства, провадив дальшу акцію політичну в указанім напрямі в такий спосіб.

Він повідомив передовсім виділ „Народної Ради“ о ході і успіхах переговорів пос. Телишевського з краєвим правительством, а відтак скликав виділ тойж „Народної Ради“ 1. н. ст. падолиста 1890 р. довірочні збори львівських і позальвівських Русинів разом до 150 людей, і на тих зборах зложено таку заяву:

²⁾ В сій конференції брав участь також п. Олександр Барвіньський. — Ред. Русл.

„В послідних роках відносилося правительство державне і краєве до Русинів з великим недовірем. Аж в часі сеї сесії соймової наступила зміна. Правительство заявило, що оно радо піддержить змаганя народу руского на поли політичнім та національнім, наколи послі-народовці стануть на становиску патриотизму австрійского і відлучать ся від елементів, котрі трудять ся на шкоду інтересів державних Австрії. До сеї акції політичної приступив вже і митрополит. Ми зобов'язались піддержати екзистенцію кабінету гр. Таффого, не провокувати Поляків, але нам вільно буде кожного часу, як в соїмі краєвим так і в раді державній, домагатись розширення прав і свобод для руского народа на полях політичнім, культурнім та національнім. Ми зазначимо тепер в соїмі наше становище супротив правительства, а за те змінить правительство дотелерішну свою систему супротив Русинів, подасть нам концесії натури загальної та спеціально партійної і відповідне заступництво при найблизших виборах до ради державної“.

Збори мужів довіря, під президією пок. о. Заячківського, Теодоровича і Галуциньского прийняли се справозданє пос. Романчука до відомости, одобрили почату акцію політичну і, як звісно, виголосив відтак пос. Романчук свою декларацію політично-національну дня 25 н. ст. 1890 падолиста в соїмі краєвим.

(Дальше буде).

Політичний огляд.

В цісарскім замку в Ішлю є король Едвард гостем нашого монарха. Прибув сюди англійский король, щоби особисто зложити ювілейні бажання з нагоди 60-літнього володарства нашому цісареві. Сегорічна гостина короля Едварда вирізняє ся від давнійших незвичайною виставністю, відповідною так рідкій нагоді як 60-літній ювілей цісаря Франца Йосифа.

Однак крім того спровадили великого дипломата і короля до Ішлю також справи великої межинародної ваги і сей побут короля Едварда набирає значіння політичної маніфестації. Обидва монархи будуть обговорювати вельми важні політичні питання. Як відомо, зїзд короля Едварда з царем в Ревлю вибликав певного рода напружене між Англією і Німеччиною, котре проя-

вило ся в новоутворенім союзі англо-французскім. З другого боку намір будови Санджакської залізниці і знищенє ревальскими умовами мірцштегської програми озябили взаємини між Австрією і Росією. Англо-французско-росийский союз змагав до відокремлення і певного обсачення Німеччини, а крім того до відлученя Австро-Угорщини від союзу з Німеччиною.

Несподівані події в Туреччині переконали королівского дипломата, що він помилив ся, а зрозуміне сеї похибки стає новим доказом єго незвичайно широкого і бистрого погляду. Виявило ся іменно, що при всій прихильности європейских держав для конституційного перестрою Туреччини треба їм мати ся на бачности і не дати ся заскочити несподіванкам, які можуть наслідком перевороту в Царгороді виринути на близкім Сході.

А се іменно вимагає повної згоди всіх європейских держав, щоби змаганє до впровадження цивілізованих відносин в Туреччині не було попсоване самолюбними забагами малих балканських держав. Європейскі держави стоять тепер перед починами конституційного перестрою Туреччини, одначе не можуть заманювати ся ще рожевими надїями, що Туреччина справді в своїх краях заведе бажаний європейский лад і тому в сій хвилі приневолені заняти прихильно вижидаюче становище.

Зїзд короля Едварда з цісарем Вільгельмом в Фрідріхсгофі на власне бажанє англійского короля стає певним доказом, що Англія понехує наміри відокремлення Німеччини, а бачить в тісних взаєминах з Німеччиною і Австрією найпевнійшу поруку європейского мира. Діло розпочате в Фрідріхсгофі осягне своє довершенє в Ішлю і тому поб т короля Едварда в Ішлю має історичне значінє, бо там неперечно будуть відбувати ся рішеня історичної досяглости. Тут будуть уложені провідні напрями для політики, яку з огляду на події в Туреччині, повинна буде Европа вести. Приїзд німецких князів в липцю до Відня під проводом цісаря Вільгельма був наглядною маніфестацією для скріплення тридержавного союзу, а приїзд володаря велико-європейской держави світової є маніфестацією для скріплення загально-європейской ідеї.

Турецкий султан намагав ся всіми способами приєднати собі молодо-

в 2-гій пол. сего столітя. Син Томи, Михайло, внук Михайла, а правнук Теодора, уродив ся мабуть в 2-гій пол. XVIII ст.

Переїдїм тепер до даних, які маємо про Осипа Федьковича і попробуємо найти полученє з Федьковичами—Хведьковичами, якого не міг найти Чарнецький. З метрики уродження Осипа Федьковича, оголошеної п. Р. Заклинським (Л.-Н. Віст. 1905. т. 31, ст. 221) знаємо, що поет уродив ся 8. серпня 1834 р., мав два імена „Josephus Dominicus“, а єго батько звав ся „Adalbertus v. Fedkowicz Hordyński“. В метриці шлюбній Адальберта (оголошеній п. Заклинським тамже) читаємо, що він був сином „Michaelis et Catharinae Nobilium Hordyński“. Шлюб брав він 23. листопада 1830 р., маючи тоді 21 літ. Роком уродження Адальберта був мабуть р. 1809. Виходилоб з сего, що Михайло Федкович, син Томи, внук Михайла, правнук Теодора, а праправнук Гарасима, був батьком Адальберта Федковича-Гордицького. З замітки п. Тита Реваковича („Зоря“ 1888, ч. 2, ст. 55) довідуємо ся, що Адальберт мав ще брата Йосифа, який був радником намісництва і старостою в Самборі.

На перший погляд таке полученє не натрапляє на ніякі труднощі. Тимчасом

трудність є і то по тій причині, що властиво рід Осипа Федьковича звав ся „Гордицькими“. Сего не знав Чарнецький, пишучи в своїм гербарі (ст. 616) про Гордицьких-Федковичів, гербу Сас. „Федкович“ є тут отже придомок Гордицьких, такий сам, як придомки Гордицьких „Антонович“ і „Юхнович“. В книзі п. з. „Rozzet szlachty galicyjskiej i bukowskijskiej“ (Львів 1857), де маємо спис всіх до сего часу легітимованих шляхотских родів, находимо (ст. 78—79) значне число легітимованих Федковичів-Гордицьких гербу Сас. Одні з них легітимовані 1782. р. в ґродскім та земскім перемискім суді, другі в Виділі станів 1836, инші тамже 1848 р. Не стрічаємо тут зовсім Адальберта та єго брата Йосифа, хоч з двох Михайлів, легітимованих в земскім перемискім суді 1782 р. оден міг бути батьком Адальберта і Йосифа, а дідом Осипа, буковиньского поета.

Після Чарнецкого в Галичині осіли Іван і Михайло Федковичі гербу Ястшембц, з придомком Селіч. Не можуть они вже з сего згляду бути ідентичними з Іваном і Михайлом Федкович-Гордицькими гербу Сас, легітимованими 178 в земскім перемискім суді (Rozzet ст. 78).

Роду Федковичів-Хведковичів нема в „Rozzet-і“ зовсім. Проти лученя Федковичів Гордицьких з Федковичами Селіччима промовляє те, що у Гордицьких, які печатають ся гербом Сас, Федкович є придомком, у Федковичів, які печатають ся гербом Ястшембц, придомком є Селіч. Виходить отже з сего, що се два відрубні роди. Варта би одначе поглянути до ґродских та земских книг львівского „краєвого Архіву“ (почавши від 1770-тих літ) та до легітимацийних актів в архіві галицького. Виділу краєвого, чи не найшлоб ся там що до розв'язаня сего питання, то є до наглядного виказаня відрубности Федкович-Гордицьких і Селіч-Федковичів та до дослідження родословної Осипа Федьковича, почавши в зад від Михайла, батька Адальберта Федкович-Гордицького.

У Львові, 8. серпня 1908 (в 75-ті роковини уродин буковиньского поета).

